

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

Дацишин Мар'яна Василівна

Науковий керівник – доц. Ороновська Л. Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ – «ВИКОНАВСЬКИЙ СТИЛЬ» МУЗИКАНТА-ВІОЛОНЧЕЛІСТА.

Однією з центральних та малодосліджених проблем на сучасному етапі розвитку музичного мистецтва є проблема виконавського стилю.

В інших видах мистецтва (архітектура, скульптура, образотворче мистецтво тощо) творіння митців від свого народження мають незмінну форму. В музиці (як і в театрі) твори композиторів, щоб «ожити», повинні зазвучати, бути виконаними. Головною дійовою особою при цьому стає виконавець, інтерпретатор. Він може повернути твір до життя, а може і омертвити його, піднести або принизити.

«Виконавське інтонування – це обдумано-виразова, направлена на слухове сприйняття, реалізацію музики діяльність, процес виявлення і оформлення відношення між елементами музичної форми на всіх рівнях її системної організації у виконуваному творі і на основі цілісної взаємодії конкретного інструментального комплексу» [5, с.282 - 289].

Загальне поняття стилю існує на різних рівнях музичного мистецтва (стиль епохи, національний стиль, композиторський, виконавський, стиль певного музичного твору). Воно дуже об'ємне і багатогранне. Кожен вид стилю формує складний комплекс явищ. В працях провідних музикознавців знаходимо різні визначення поняття стилю. М. Михайлов позиціонує стиль, як «єдність системно організованих елементів музичної мови, що обумовлена

єдністю системи музичного мислення» [3, с.267].

У Л. Мазеля «музичний стиль- це система мислення, яка виникла на конкретному історичному ґрунті і пов'язана з певним світоглядом» [2, с.34]. О. Царьова визначає стиль, як «систему засобів виразності, котра служить для втілення того чи іншого ідейно-образного змісту твору» [5, с.284].

Спроектувавши визначення музичного стилю на виконавський стиль віолончеліста, це поняття можна окреслити, як індивідуальну систему засобів музичної мови, яка вибудована відповідно до світогляду виконавця та основана на інших рівнях стилю (епохи) і виражається в процесі створення інтерпретації твору. В. Москаленко у своїй праці «Творческий аспект музыкальной интерпретации (к проблеме анализа)» порівнює стиль виконавця з пірамідою, де в основі знаходяться потенціали більш широкого та «розмитого значення», а по мірі сходження до вершини відбувається все більша конкретизація. Так, точкою відліку служить відчуття виконавцем стилю композитора.

Наступна сходинка до «входу» у твір організовує стильові властивості рамками змісту і форми. На третьому місці знаходиться розуміння музичного твору «як субстильового явища». І лише вершину піраміди вінчає власна виконавська версія [4, с.45]. На формування стилю виконавця впливають багато різних чинників, які можна умовно поділити на дві групи: зовнішні (навчально-виховний процес, оточуюче середовище, смаки епохи та країни) та внутрішні (обдарованість, темперамент, інтелект, світогляд). Лише тісна взаємодія та взаємодоповненість цих складових може породити особистість інтерпретатора. Певна річ, першоосною становлення стилю виконавця є навчально - освітній процес та виховання музиканта з раннього віку. З історії музичного мистецтва відомо, що у більшості випадків музичні здібності проявлялися в ранньому дитинстві. Т. Грум-Гржимайло пише про М. Ростроповича: «З чотирьох років маленький Слава з захопленням слухав опери, грав на роялі, а вдома розігрував спектаклі та «диригував» видуманим оркестром» [1, с.145 - 376]. Схожі факти з життя можна прочитати і в інших біографіях видатних віолончелістів. Дуже

важливим моментом для кожного музиканта-виконавця є набуття правильних навичок гри, формування вільного ігрового апарату для втілення художніх задумів, які нерідко ставлять перед виконавцем складні технічні проблеми.

Разом з професійною підготовкою, навчанням виконавець повинен розвивати свою індивідуальність шляхом накопичення знань із суміжних наук. Іншими словами всесторонньо розвиватися: відвідувати театри, виставки, читати різноманітну літературу, цікавитися новинками.

У свідомості виконавця накопичуються враження, які «оживають» під впливом художнього твору, чим більше «сховище вражень», тим глибшою стає особистість віолончеліста. Кожен виконавець належить своєму часу. Він творить не «вчора», а «сьогодні». Наприклад, стиль Д. Шафрана, В. Червова «увібрав» риси радянського часу. «Це глибина філософської думки, величезна динаміка виражена разом з поетичним ліризмом та одухотвореністю» [4, с.157]. Але у кожного виконавця є закладено і дещо передане віками, спадок, даний йому всією історією виконавського мистецтва, життєвий досвід поколінь.

Наслідування традиції не можна вважати бездумним копіюванням. Вона служить надійною опорою для новаторства, творчої сміливості, індивідуального підходу. До неї додається власне виконавське розуміння, що

веде до переосмислення та появи нової традиції. Навіть виконавський стиль Л. Боккеріні – музиканта-новатора, безперечного лідера XVIII століття, сформувався на міцних традиціях віолончельної школи. Велику перевагу у виконавському стилі має емоційна обдарованість віолончеліста. Його здібності до фантазії, асоціативного мислення, його інтуїція. Виконавець, хоче він того чи ні, завжди в певній мірі змінює твір по своєму образу і подобі, «кидає власну тінь». Різниця лише у величині цієї тіні. Одні почувають себе повноправними господарями виконуваного твору, інші більш стримані у виявленні своїх почуттів, ніби «підкоряються» твору. В одних віолончелістів переважає загально-художнє прагнення, в інших – професійно-технічне. Одні належать до типу митця широкого обсягу і глибокого розуміння образів. Інші – до типу вузького спеціаліста, поглинутого технологічними деталями своєї професії. В більшій чи меншій мірі все це відображається у виконавському стилі віолончеліста.

Отже, особливістю музичного, а також і виконавського стилю є його незалежне існування та актуальність в будь-яку культурно-історичну епоху. Для прикладу, постаті А. Вівальді, Л. Боккеріні, Г. Гольтермана. Хоча немає звукових записів, однак багато поколінь віолончелістів відчували та відчувають на собі вплив цих магічних виконавських особистостей. Виконавські стилі видатних музикантів є одночасно як «золотим фондом», так і «вічним двигуном» розвитку національних виконавських шкіл, оскільки вони руйнують подібні стереотипи, відкривають нові шляхи еволюції виконавського мистецтва, а з іншого боку відповідають канонам цих шкіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грум - Гржимайло Т.Н. Ростропович и его современники. В легендах, былях и диалогах./ Грум - Гржимайло Тамара Николаевна - М.: Агар,1997. - 376с.
2. Мазель Л.А. Строеие музыкальных форм. Опыт сближения теоретического музыкознания и эстетики / Мазель Лев Абрамович - М.: Сов.композитор,1960. - 352с.
3. Михайлов М. Стиль в музыке / Михайлов М. – Л.: Музыка, 1981. -264с.
4. Москаленко В. Творческий аспект музыкальной интерпретации (к проблеме анализа): Исследование.- Киев, 2004.- 157с
5. Царева Е. Стиль музыкальный // Музыкальная энциклопедия. –М., 1981. Т.5. С.282-289.

Костишин Нея

Науковий керівник – вика. Вольська Світлана

ЗАСОБИ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ ТЕКСТИЛЬНОГО ПАННО

Мистецтво художнього текстилю має свою особливу художньо-образну мову у якій переплітаються естетичне освоєння матеріального світу з індивідуальним поглядом митця на